

Riigikogu põhiseaduskomisjon
pohiseaduskomisjon@riigikogu.ee

Teie: 13.05.2025 nr 10-3/25/56-1
Meie: 23.05.2025 nr 10-3/25/56-2

Arvamus kohtute seaduse ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse (kohtute haldamise tõhustamine) eelnõu 632 SE kohta

Olete andnud Tartu Halduskohtule võimaluse avaldada arvamust kohtute seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (kohtute haldamise tõhustamine) eelnõu kohta. Soovime lisaks juba eelnõu varasemas menetluses esitatule rõhutada veelkord järgmist.

Eelnõu § 1 punktiga 33 täiendatakse kohtute seadust §-ga 40¹, mille esimeses lõikes määratakse kindlaks uue loodava kohtute haldus- ja arendusnõukogu (KHAN) koosseis. Üheks KHAN-i liikmeks on kavas määrata justiits- ja digiminister või tema nimetatud isik.

Tartu Halduskohus on juba enda 15. jaanuari 2025. a arvamuses Justiitsministeeriumile väljendanud arvamust, et eelnõus rõhutatud kohtute eraldi põhiseadusliku institutsioonina käsitlemise põhimõttega ei ole olemuslikult kokkusobiv uues loodavas KHAN-s täitevvõimu esindajale (justiits- ja digiminister) senise sõnaõigusega osalemise asemel hääleõigusliku liikmena osalemise õiguse andmine. Kui kujundatava kohtuhaldusmudeli puhul on eesmärgiks I ja II astme kohtute senisest suurem otsustusõigus kohtute arendamise ja toimimiseks vajalike tugistruktuuride korraldamise üle, ei ole õigusemõistmise kui riigi põhifunktsiooni täitmise olemusega kooskõlas, kui KHAN-i kui kollegiaalse organi otsustusprotsessis saab määravaks täitevvõimu esindaja tahe või poliitiline eelistus. Täitevvõimu ja kohtuvõimu vahelise koostöö edendamiseks ja tagamiseks ei ole vältimatult vajalik KHAN-s ministrile või tema nimetatud isikule hääleõiguse andmine, vaid seda on võimalik tagada ka muude koostöövormide läbi ning täitevvõimu esindaja sõnaõigusega osalemisel. Kohtusüsteemivälist vaadet, mida meie varasemale ettepanekule antud selgituses on eelnõu autorid rõhutanud, saavad anda lisaks justiits- ja digiministrile ka mitmed teised isikud ja institutsioonid, nt akadeemilistest ringkondadest, ning välise vaate esindaja ei pea ilmtingimata kuuluma hääleõigusega otsustajate ringi.

Tartu Halduskohus peab oluliseks, et veel kord kaalutaks, kas justiits- ja digiministri määramine KHAN-i koosseisu hääleõigusega liikmeks haakub õigusemõistmise funktsiooni olemusega ning kohtute iseseisva juhtimise eesmärgiga.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Sirje Kaljumäe
Tartu Halduskohtu esimees